

Datum:
2013-09-19

Dnr:
2013/92
810

Vår ref:
Pär Trehörning

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Att: Maria Vidlund

Remissyttrande

**Europarådets konvention om IT-relaterad brottslighet.
Betänkande av utredningen om IT-brottskonventionen
SOU 2013:39**

Journalistförbundets yttrande tar endast upp de delar av förslaget som berör det grundlagsskyddade tryck- och yttrandefrihetsområdet.

Journalistförbundet tillstyrker utredningens förslag när det gäller artikel tre till sex om kriminaliseringar av rasistisk eller främlingsfientlig natur. Vi delar således utredningens uppfattning att det inte behövs ny lagstiftning i dessa frågor eftersom tryckfrihetsbrotten hets mot folkgrupp och uppvigling uppfyller kraven på vad som ska vara straffbelagt.

Dessa bestämmelser utgör redan i sig en begränsning av yttrandefriheten som utredningen framhåller på sid 215. Utredningen konstaterar också att det inte finns något behov av ytterligare begränsning av yttrandefriheten.

Däremot kan förslaget till 27:16 i rättegångsbalken (RB) om föreläggande att bevara vissa elektroniska uppgifter och förslaget till 28:7a om upplysningsplikt vid husrannsakan för den som har kunskaper om datasystem, komma i konflikt med den grundlagskyddade tystnadsplikten för den som tagit befattning med meddelande för införande i tryckt skrift eller för utsändning i radioprogram eller teknisk upptagning (3:3 TF respektive 2:3 YGL).

Enligt tryckfrihetsförordningen (TF) 1 kapitlet 1 § 3 stycket står det envar fritt att meddela uppgifter i vad ämne som helst. TF innehåller också en skyldighet för den som befattar sig med uppgiften att skydda uppgiftslämnaren. Detta källskydd följer som nämnts av TF 3 kapitlet 3 §.

Lagstiftarens förutsättningar att genom vanlig lag begränsa meddelarfriheten i TF är begränsade. Det finns dock undantag.

Ett exempel är lagar om "ansvar och ersättningsskyldighet som avser det sätt på vilket uppgift eller underrättelse anskaffats" (se TF 1 kapitlet 9 § punkt 5). Som framgår av lagtexten och även utredningen innebär denna begränsning enbart en möjlighet att reglera tillvägagångssättet, det vill säga *hur* en journalist kommit över en uppgift.¹ Har journalisten begått ett brott för att få tag på information kan det således straffas enligt lag. Ett exempel är brottet dataintrång (Brottsbalken 4 kapitlet 9c §). Har däremot inget brott begåtts för att få informationen finns det ingen möjlighet för lagstiftaren att begränsa de rättigheter som följer av TF.

Det förtjänas att påpeka att det är en skyldighet att bevara källskyddet för uppgiftslämnare och inte en rättighet.

Skyldigheten omfattar dessutom inte bara journalister utan även exempelvis IT-personal som vid kontroller av datatjänster kan komma i befattning med uppgifter där uppgiftslämnaren har åberopat anonymitet.

Journalistförbundet utgår därför från att den föreslagna regeln inte är tänkt att omfatta uppgifter som lämnats med stöd av meddelarfriheten. Detta då en sådan skrivning skulle strida mot grundlagen.

¹ Se SOU 2013:39 sid 85.

Vi är dock förvånade över att denna fråga inte getts större utrymme i utredningen.

Utredningen har inte på något sätt berört denna konflikt mellan å ena sidan intresset att bevara lagrad elektronisk information för utlämnande till utredning av brott och å den andra sidan intresset av att bevara det grundlagsskyddade källskyddet.

Utredningen föreslår heller inget undantag med hänvisning till reglerna i TF eller YGL utan fastslår istället:

”Föreläggandet kan rikta sig mot vem som helst som innehar de lagrade elektroniska uppgifterna... En lagrad uppgift kan innehas av olika personer och aktörer samtidigt, exempelvis om en person har olika dokument eller sin e-post lagrad på en server någon annanstans än där han eller hon befinner sig. Ett bevarandeföreläggande kan då rikta sig såväl mot den som på distans har kontroll över och åtkomst till de elektroniska uppgifterna som mot den som innehar servern.”²

Vi anser att denna författningskommentar åsidosätter möjligheten att respektera källskyddet eftersom mottagaren av anonyma uppgifter inte fullt ut förfogar över hur uppgifterna ska hanteras om förslaget genomförs.

Detsamma gäller förslaget att den som enligt förslaget i 28:7a har kunskaper om datasystemet ska lämna upplysningar, bland annat krypteringsnycklar för att underlätta husrannsakan.³ Även detta står i strid med grundlag, eftersom det innebär att medier inte kan garantera anonymiteten i de uppgifter som lämnas i krypterad form.

Vi förutsätter att regeringen noggrant överväger hur den nya lagen är tänkt att samspela med meddelarfriheten.

Sammanfattningsvis anser Journalistförbundet att om förslaget genomförs att det då tydligt framgår att de nya reglerna i rättegångsbalken 27:16 och 28:7a inte är avsedda att omfatta uppgifter som meddelats med stöd av TF eller YGL.

² SOU 2013:39, sid 330

³ SOU 2013:29, sid 334

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

A handwritten signature in dark ink, consisting of a large, stylized 'J' followed by 'N' and a horizontal line.

Jonas Nordling
Förbundsordförande